

Womhaj Bóh!

Cizklo 52
30 dec.

Četnik 4.
1894.

Serbske njedželike lopjenka.

Wudawaju so kóždy kobotu w Šmolerjez knihicizščezem w Budyschinje a su tam dostacž sa šchwórtlětnu pschedplatu 40 mp.

Rowe léto.

Gal. 4, 1—7: Lube hodny su nětko nimo. Ale žohnowanje, kotrež chychu nam wone pschijnjesč, nje-dyrbi se šwjatymi dnjemi sańcž, ale wostacž. Duž so pschi wobsamknjenju léta pohladujo na hodownu historiju praschamy: Čzeho dla je Bóh tón Anjes šwojeho lubeho Šsyna póšlat? A šwjatny Pawoł wotmolwi nam w dženš-niškej epistoli: So bychmy džěczi byli a wostali. Njeje nicžo wyschšche a šbóžnišche, dnžli Bože džěczi byčž. Tu na semi su wschelake sastojnštw, wschelake dostojnosčze, wschelake kubla. A žadny čłowjet njemóže nicžo wjetšche, lěpsche a krašnišche byčž hacž Bože džěcžo. Teho dla je wón hižo Israelskemu ludu formindow a sastojnštw dač, mjenujžy šwój šwjatny šakón, so bychy so s nim k Bo-žemu džěcžatštwu woczahnyčž dali. Tež naš je wón wot małosčze šem psches šwoje šwjate kasnje na to pschihotowacž a woczahnyčž chžyl. Šsmy jemu w nich poklušni byli? Šsmy jeho šwjatu wolu čzescžili a w jeho šakonjach křodžili? Šsmy nětko šašo wo jene léto sestarili. Šsmy šo tež polěpschowali, šmy šo wyšokemu a krašnemu kónzej, so bychmy Bože lube a poklušne džěczi byli, pschi-bližowali? To je to křutne praschenje, kotrež šebi kónž léta pschedpoložimi a kotrež dyrbinymy šprawnje wopomnicž. Ach, dyrbinymy wschitžy hromadže škoržicž a wušnacž: Anježe, jeli so ty chžesč hřěchi pschizpicž, šchtó móže wobstacž? Wodaj mi tež moje potajne hřěchi:

A my šo wschitžy boj'my čze

A prošmy jeno huadu.

Tale huada našeho Boha je šesthadžala w Jesušu

Křyštušu. Ššches nju dyrbinymy a móžemy Bože džěczi byčž. Kaž šwj. Jan pišche: Kaž wjele jeho horjewšachu, tym da wón móž, so bychy Bože džěczi byli, kotřiz do jeho mjena wěrja. Abó, kaž šwj. Pawoł w naškej epistoli wo tym praji: Jako pak bě tón čzaš dopjelny, póšla Bóh šwojeho Šsyna, narodženeho wěrneho čłowjeka wot žónšteje a šakonja poddaneho, so by wón tych, kiž pod šakonjom běchu wumohl, tak so bychy džěcžaze prawo šašo dostali. — Šsny ty nětko tež psches jenicžkeho narodženeho Šsyna džěcžo Bože? Šsny šo ty psches Boži šakon k šprawnej pokucze dowjesčž, šebi wot šwojeho šbóžnika hřěchi wote-wjacž dač, so je wón tebe čzinič? Šsny ty psches jehnjo Bože, kotrež teho šwěta hřěchi nješe, wumóženy wot šuda a wot šlužby tuteho šwěta? Dopjelniš ty rad jeho wolu s džěcžazej poklušnosčzu, w džěcžazej džakownosčzi a lubosčzi?

To je šašo to praschenje, kotrež dyrbiš šebi pohladujo na lube hodny pschi wobsamknjenju léta pschedpoložicž. Je pak tež wscho na tym ležane, so bychmy Bože džěczi wostali. Wšcho wot teho wotwišuje, so bychmy šo junu psched Bohom jako jeho džěczi namakali. Teho duch dyrbi w našchich wutrobach bydlicž a wostacž: Abba, luby Wótče! Teho duch dyrbi naš w prawej wěrje šdžeržecž hacž do našeho šbóžneho kónza. To je Boža huadna a dobra wola. A temu dyrbitaj nam jeho šwjate šłowo a jeho šwjatny šakrament šlužicž. A temu chžedža wschitke huadne pucže, po kotrychž Bóh tón Anjes naš wodži, njech je w šrudobje abó wješelu, nanu šlužicž. Šsmy jeho špyto-wanje wobstali? To je tšecže praschenje, na kotrež dyrbinymy

pschi wobsamknjenju lëta sprawnje wotmošwicź. Wot teho wotwišuje nasche sbože sa czaß a sa wëcznosć. Pšchetoz jenož, hdyž smy Bože džëczi, smy tež Boži herbjo. Sböžnosć njemóže bo nihdy i cžłowskimi skutkami saßkuzicź. Rač semske nanowe kubło bo cžëlnym džëczom jako herbstwo pšchipadnje, tak tež sböžnosć jako herbstwo njebjeskeho Wótza jenož jeho džëczom pšchipadnje. Tón Knjes pomhaj nam w hnadže t temu njesachodnemu, njesmasanemu a wëcznemu herbstwu šwojich šwjatych w šwëtlje! Wón wobarnuj a žohnuj nam t temu nasch wonkhód a nutškód wot nëtka hač do wëcznosće. Hamjen.

Zhirsa, abo wabjaza mój kšhija.

(Potraczowanie.)

Mi je strach, hdyž to ras šhoni, to budže jeho šmjercź. Jeho strowosć je wot maczerneje šmjercze šem jara pšchimana; a w tym nana snaju. Tak jara hač jeho wutroba na jeho jeniczkim džëcju wišy, wón by tol: wjele, wjele radšo mje jako cžëlo widzał, hač šhyschał, so do kšhijowaneho wërju. Ach, Božo, kajti dyrbi to junu hišcze kónz wsacź? — Jenož dobreje myšle, Zhirsa! troštowasche Marja. Tež w tym budžecze šhonicź, kač šwëru nasch knjes tych šwojich psche wscho pšchemjedže. Jeho japoschoť pišche: Wšchitku waschu starosć cžikucze na njeho, pšchetoz wón so sa waß stara. Tuteho šłowa so džërzimy! Haj, pšchistaji duchowny, to je wëste, tón Knjes budže so runje w tutym podawku nad wami móžny a šwërný wopofalacź. Ale wón je tež prajit: Šchtož mje spósnaje pšched ludžimi, teho čžu tež spósnacź pšched šwojim njebjeskim Wótzom, šchtož pač mje sapre pšched ludžimi, teho čžu tež saprečź pšched šwojim Wótzom w njebjesach. Zhirsa so šjawnje pšched tutym krunym šłowom postroži. Wona so wuina, so je hižo pšched něšchto nježlemito tuto šłowo, kotrež je w pišmie namakala, jej pšches wutrobu šchlo a jej wjele njemëra nacžinilo. Wona šama cžujesche, so to prawje njeje, so wona tak, hdyž tež niž pšched Bohom, dha tola pšched cžłowjekami luda potajnje a štradžu w Božim šłowje cžita a kač paduch do Božeho doma šondže, ale wona njecha hačle na to myšlicź, šchto so stanje, hdyž to nanej praji; wo šwët a wo druhich ludži nicžo njerodži; — ale nan! Ach, wón niłoho wjazž na šwëcze nima, hač mje. A ja šym jeho nëtko wopušcžicź dyrbjala runje w tym, šchtož je jemu najšwjeczišche. Wón mje šastorczi, tak rucže hač šhyschi, so šym kšhescžijanta, haj wón mje šaklije. O, so by jenož to šwonkowne bylo, to bych šnješla. By mje wón se šwojeho doma a se šamóženja wustorkač, ja čžyła rad nusu a šhudobu cžerpicź; ale so mje lubowany nan potom se šwojeje wutroby wustorka, to je to cžëžte! — Zhirsa šapšakny Tež šarač cžujesche hluboko i nej tón cžëžki wopor, kotruž tón Knjes wot njeje žadašche, troštowasche pač, so naß wón ženje pšches šamóženje njespytuje a dopomni ju na tamne Knjesowe šłowo: Šchtož nana abo macž bóle lubuje, džiłi mje, tón mje njeje hódny. Tuto šłowo tež jejnu wutrobu pšchemó, tak so čžyšche so nanej wušnacź, šchto je tón Knjes na nej cžinil. W Knjesowym mjenje čžyšche to hišcze tón šamy wječzor cžinicź. Wutroba jej ržesche, jako wona to wupraji. Knjes šarač da jej trošchtne šlubjenje na pucž šobu, kač tamne šłowo: Njeboj šo, ja šym cže wumóhł, ja šym cže i twojim mjenom wołač, ty šy mój. Šaračka pač pšchistaji, so budže so sa nju modlicź. Wona pšchemodžesche ju pšches šahrobu. Pšchi džëlenju ju hišcze prošesche, so by prawje husto t nim pšchisčla. Taku próštwu i wješelom pšchijawšči njemóžesche so Zhirsa dobžakowacź sa tu lubosć, kotruž bë namakala. Tamna pač čžyšche wšchitkón džal do Knjesowych rukow položeny mëcž.

Nëtł džëšche Zhirsa wješela a štrošchtna a tola tež štrachocžywa dom. Sa wobjedom bë pšhecžimo nanej bóle wotewrjena a wješellscha, hač bë to pošlednje nježlele byla. Dobreje myšle, kotruž w wutrobje mješesche, budžišche rad na mješcze šwoje wušnacze wuprajika, ale wonaj nješëšchaj šamaj. Popoždnje pšchëby cžišche w šwojej ištwi. Wješele na Božim šłowje njebë jej ženje tak bohate, pšchistup t trónej hnadny w modlitwje ženje tak wješëly był, kač w tutych hódžinach. Ale cžim bliže t wječorej džëšche, cžim cžëšnišcho bu jej wołoko wutroby. Hišcze pšchindže jej cžëžka hódžina bëdženja i tym Knjesom. Nad budžišche šwoje šjawne wušnacze hišcze wotštorcžila, hdy budžišche šmëla. Tola jej šako tež na trošcze Božeho šłowa njepobračowasche. Duž

bu t wječeri šawořano, na tym šo postroži, pšchetoz nëtko dyrbjesche prajicź, šchtož prajicź mješesche. Prjedy šo hišcze pošlaknyšchi pšched tym Knjesom wuprošy šebi w horžym bëdženju jeho hnadu a bliškosć. Sa blidom rëčesche mačo a hišcze mjenje jëdžesche. Nan bëšche bóle hač hewač lubošny pšhecžimo nej; jejne šadžerjenje jemu bóřny nadpadže. Wón čžyšche ju i pšhecžëlnym wasčnjom rošwješelicź. Ale kóide jeho lube šłowo ju i nowa do wutroby kłó. Blido bu wotkryte. Wona nanej jenicžny šama napshecžimo šedžesche. Nëtko, nëtko! rëčesche we nej, ale wutroba bë jej wot cžëšnoty pšchemšata. Wona njemóžesche žaneho šynka wot šo dacž, mjelcžo hladašche prjedy šo. Zhirsa, moje lube džëcžo, šchto dha mašch? woprašča šo nan, ju sa ruku pšchimnyšchi. Woczi pošbëhnyšchi wona na nana pohlada, ale nanowy pšhecžëlny luboščijny pohlad njemóžesche wudžeržecź. Nan pocža šo štaracź. Džëcžo, šchto dha mašch tola na wutrobje? Wupraj to tola šwojemu nanej! Žadašch šebi něšchto? Wšchał tola mješch, kač jara rad wšchitko dam, jenož so bych tebje šbožownu a wješëku widžal. Ty šy wšchał to jenicžke, šchtož hišcze na šwëcze mam. By rad něšchto wšala? Zhirsa šrudna i šłowu cžapšesche, rëčecź njemóžesche. Nan čžyšche ju i rukomaj wobjecź; wona na šolena padnyšchi šwoje woblicžo pšacio pšchifry. Pšches to wšcho bu nan špodžiwnje hnuty; ruku na jejnu šłowu pošožiwšchi pošožnowa ju. Jeho žohnowaze šłowa kač njebjeska roša na jejnu wutrobu padachu.

(Potraczowanie.)

Kónz lëta.

Jesuß je naß dotal wodžit;
Njech tež dale wjedze naß!
Wón je štajnje i nami šhodžit,
Maß se šwojim šłowom paß!
Njech tež junu dowjedže
Maß do šwojej' wocžernje.

Hamjen! Hamjen! Njech šo stanje:
Knježe Jesu, wuštyšch naß,
So ta dušča t njeby cžehnje,
Wostanje tam wëczny czaß:
Š tajtej próštwu, Jesu, my
Štare lëto škóncžimy.

G. S.

Štač je „Cžicha nóž, šwjata nóž“ nastala.

Bë šwjaty wječor lëta 1818. Nad bayerskich wyšolich horach šo minychu pošlednje wječorne šera. Wyšoko horčach na wuškej šchcžëžny ležesche pucžowar; to bë pomozny předač i „Oberndorfa“ pola Arnsdorfa, Josef Mohr. Šsamotne pucžowanie na cžichej horje bë jemu drje dženkša wošëbje lube; pšchetoz w jeho dušchi špëwasche a kšincžesche hódowne wješele a hódowny mër.

Pucž šo trochu winy a pucžowar pšchindže na škaču, wot kotrež nable do hlubiny hladašche; tam wón šasta a šhny šo na pjenč. Š jeho nohomaj ležesche pastwišcžo; hluboko delčach w dole blyšcžachu šo Arnsdorfske šwëžy, daloke, cžiche šwonjenje cžehnjesche pšches powëtr, mëšacžk, jašny kač šlëboro, šhladowasche w małym módrnym jëšorje pod horu.

Mohr šedžesche dołho a hladašche pošny džiwanja pšches daloki kraj, ale jeho myšle bëchu na druhim mješcze, a šchtož wón w duchu widžesche, šcžini šo wobras pšched jeho wocžomaj. Tam delčach, hdyž Arnsdorfske šwëžy šwëcžachu, ležesche jemu Bëthlešem; tamna hëtka po šoku i tymi blyšcžatymi šwëcžkami bu jemu hródž, hdyž Marja a Josef pošnaj džaka a wješela pola džëšcža Jesuša šražowaschaj. Dale t njemu w dole na pastwišcžju ležachu pastyrjo pšchi šwojich šadlčach, wutrobu pošnu štyškanja poš šlubjenym Davitowym šynom a woczi na džiwnu hwešdu škoženej. Josef Mohr hladašche tež se štyšknym žadanjom horje, bë jemu tola, jako by widžal njebjeska šo wotewrič a jandžëšku šoku w njebjeskej jašnosći dele štipicž, so by wbohej šemi wulke wješële pšchipowjedala, kotrež je šo wšchemu ludu doštačo. Wón štyšny ruzž t modlitwje: potom dyrbjesche přjecž wot cžicheho mëšta a štupi do doča dele, jeho tola tón wječor w Arnsdorfskej šchuli wocžakowachu.

Jeho pšhecžel, šantor Franz Gruber, pšchindže jemu pšched durjemi napshecžimo: „Witaj!“ wołasche wón, „docžalamy cže t šwjecženju Božeje nožy. Šlej, kajti luby wopyt mamy!“ Wješëly powita Mohr dweju bratrom a dwë šotrije Štražëř

f Gillerthala. „Kaf rjenje, so tam seje“, dzesche won, „netko mozemy spewacz a pisfacz Bozemu dzesczu f czesczi!“

Pischi tym so Gruber hiscize wischelke na swjedzen pschihotowasche, stupi Mohr do druheje maleje istwiczi a jako jeho borih pscheczal f hodownemu wobradzenju samola, polozi won tutemu mału papjertu do ruki a dzesche: „To je moj hodowny dar ja tebe, luby pscheczelo, druhe nimam; ty tola wesch, so njejshym bohatty na semistich kublach.“ Gruber stupi f tej papjertu f kschizej f hodownych swezom, kotryz be mjes holosami hodowneho schtoma natwarjenu. „Ale na njebestich kublach by ty czim bohatschi“, wola won wjeselny. Posthajcye, lubi pscheczelo, schtoz won nam f hodownemu dzesczu wobradzi. Se swjatocznyh hlošom czita won ton hodowny spew, kotryz berbiki tak reka:

Czicha noz, swjata noz, wschitko spi, pschi zlobi
Marja f Josefom njebremuje;
Synk jej' lubosny swjebeluje,
Czischinko, synko, ty spi!

Czicha noz, swjata noz, Bozi Synk pschindze zdyn
Luboscz w wobliczu pokwewa so
Sboznoscz shubienym pschipowjedzo;
Jesu twoj narod ju da!

Czicha noz, swjata noz! Pastyrjo shonja to;
Pshes tych jandzelow haleluja
Klinczi f bliska a wot daloka:
Jesu twoj sboznif tu je!

Wschitzu dachu mlademu duchownemu ruku f wjeselnyh dzakom. „Je jeno snadny spew“, dzesche won wobarajzu, „kotryz mi runje ton wjeczor do wutroby pschindze, ale wy mozecze jon ras spewacz, pola was so tola wschitko f spewanju czini. Netko pak dyrbiu f Bozej nozy kemshi, potom mozemy hiscize trochu hromadze wostacz a spewacz.“

Halle posdze w nozy bebi pscheczelay bozemje prajeschtaj, netre rasy rjany spew hromadze pschespewawshi. Mohr dzesche do swojeje istwiczi; ale won njechafche so hnydom lehnycz, pshes jeho hnutu wutrobu czehnjechu hiscize wschitke te spewy, kotrejz bechu spewali. Won f woknu stupiwshi pohlada hiscize ras won do teje czicheje swjatoczneje nozy, tak czicho a swjatoczne be tez w jeho duschi f khwalbu a dzakom; pschetoz „Jesu, twoj sboznif tu je“, tak prajesche won pschezo sašo pschi bebi.

Duz klinczachu nahle lubosne synki do jeho wucha. Njebē to jeho samšny khelusch? Jako wot pastyrskich pscheczalkom wufhadzejo so wot schturi krašnych hlošom ton khelusch spewasche: „Czicha noz, swjata noz!“

Sluboko hnutu pokluchasche Mohr, hacz posledni synk wuklincza, potom khwatasche won, so by so pscheczelami dzakowal. „Niz werno, wone je so hjo f spewanju scziniko“, wola jemu Gruber napscheczimo; tez njeje hinaf mozno, dyzli jon hnydom spewacz, twoj luby khelusch! Tcho dla je mi hloš f njemu hnydom pschischof, a pschi tym so be ty na preczkach, bym jon pscheczelam hnydom prijodkhrak a smy jon hromadze nawukli.“

— A pschichodnym hodam pschindzechu Stražerez bratsija a kotry do Lipka a spewachu ton spew kantorej Wscherjej prijodk; potom jon tez w Bozej nozy spewachu. Friesa w Essenje da jon posdzischto po bayerskich spewarjach sweru napifacz a tak namaka pomaku pucz pschezo dale do kschesczijanstwa nuts a bu tez do nascheje berbisteje recze pschetoženy. Wot wjele tykaz dzeczi kschesczijanstwa so won lozde leto spewa, a hdzez won klinczi, pschepadzi naš do Bethlehemskich swjatych honow, hdzez naš njebesta jafnoscz a jandzelske spewanje wobda, a f wjeselnej wutrobu spewamy tez my sobu f dzeczazej czjodu:

Czicha noz, swjata noz!

Kaf powitam ja tebe?

Pscheczelnim wuczet se schedziwej hlowu stejesche se sweczathmaj woczomaj na swojim pulcye. Won praji:

„Lube dzeczi, wonkch je wulki sneh a smny wetsif duje a tola je czaš, kotryz czlowstu wutrobu shreje. Won je swjaty adventski czaš, czaš czatanja na Knjesa Jesuša, na lube Boze dzeczo.“ Dale won dzeczom wo rjanyh adventskich kheluschach powjedasche, wosbeje jim khelusch: „Kaf powitam ja tebe?“ wukladowasche a na to praschenje wotmolwi, tak dyrbimy Syna Božeho, lube Boze dzeczo powitacz. Tcho posledne kłowa bechu:

„Hdzez so Boze kłowo w cjeszi nima, hdzez je swoda w domje, hdzez so sakruje, tam lube Boze dzeczo njepschindze.“

Mała Emma Wonichz besche sweru kedzbowala. Wona besche w bednym lecze a halke prenje leto do schule khodzjesche.

Czicha dzesche, hdzjz besche schula won, swoj pucz po wjesnei drošy f malej khěžy, w kotrejz jejnej starschej bydleschtaj. Nan besche dzelaczef a macz by buršim žonom tu a tam pomhala.

Wonich besche furomy czlowjek, kotryz by husto hrosne kłowa reczak, tak so besche jeho žona hjo netru bylsu na njeho wuplakala. Bjes sakrowanja a wrjefkotanja njeby bylo, hdzjz by won domach byl. A tola mejesche pschi swojim furomym waschnju wulku luboscz f Emmu. Swojej „malej dzoweziczy“, tak by ju pschezo mjenowal, hiscize žaneho kšeho kłowczka prajif njebesche; wona so jeho tez njebojesche.

Jako Emma domoj doidze, macz runje khofej warjesche. Emma so czishe f woknu bydze a hladasche na nana, kotryz na kušodnym dworje drjemo rubasche.

Borih šeteru na stromu polozi a domoj pschindze. Ledy besche f durjemi fastupif, so maliczkoscze dla na swuju žonu wottorze. Netre sakrowaze kłowo f jeho rta wuidze.

Žona niczo njeproji, ale smerom khofejowu kšanu na blido staji a tam khleb a butru sehadzawshi se istwy wuidze. Wona swoje bylsy pokafacz njechafche.

Pschezo hiscize swarjo a sakrujo so Wonich sa blido bydny. Duz so na Emmu dohlada, kotraž f wulkimaj woczomaj na njeho hladasche.

„Schto masch, luba holeczka?“ so praschesche a jeho hnew besche prjecz.

Emma staze a f njemu so czischczo praji: „Nanko!“

„Schto chzesch, luba holeczka?“

„Nanko, ja tebe prošču, hacz do hōd njebudz wjazy šty a nješakruj wjazy!“

„Nō“, praji Wonich, „schto to je? Schto bebi ty po prawym myšlisch?“

Duz Emma po dzeczazym waschnju wupowjeda, schto besche jim wuczet wo adventskim czašu prajif a tak dyrbimy so na hody pschihotowacz.

„Nanko“, wona dopowjeda, „ja so tola tak jara na hody a na lube Boze dzeczo wjeselu. Hdzjz pak wone tebe sakrowacz kšyshi, f nam njepschindze. Luby nana, nej werno, hacz do hōd to wjazy nječiniš?“

Mužej besche dziwnje we wutrobje. Se swojej ruku holeczku majkafche a praji: „Luba dzoweziczka, budz smerom. Nan budze so prozowacz, so njeby swarik a sakrowal; jeno mje pschezo dopomni; ty trjebasch jeno na mnje pohladacz, potom ja derje wem, schto ty chzesch.“

„To dze je jenož hacz do hōd“, praji Emma, tak by nanej dopokafacz chyzla, so bebi wjele nježada.

Wonich so sašmja. „Nō derje“, praji won, „hacz do hōd.“

Dzesczu f luboscz, so njeby jeho wobliczo štyšniwe widzak, Wonich pscheczimo swojemu furomemu waschnju wojowasche. Hdzjz so jemu žane hrosne kłowo wufuže, so nastroži.

Sbožownje by so husto jeho žona sašmjala, hdzjz by widžala, tak so jejny muž wobtnježowasche. Wonich besche jej sam powjedal, schto besche Emma bebi wuprošyla a schto besche won lubif.

„Nō Lejna“, praji won, „šlōnczje budze hiscize junu sa tebe lepje. Pschetoz hdzjz samozu hacz do hōd swuju lošu hubu wobtnježecz, to tez posdzischto dokonjam.“

Tak tez besche. Wonich so sam domach sbožownišcho czujesche, hdzjz tam hrosne kłowa wjazy kšyšecz njebechu.

„Schto tajka mała holeczka dokonja!“ by husto prajif, „ta czini dziwjeho kharlu pobožneho. Haj, haj, dzeczi šu žohnowanje Bože!“

Wobroczenie sakskeho wójwody Wittekinda.

Besche rano hodowneho swjedzenja leta 784. Njesnje dujesche wetr f ranja nad snehomymi polemi. Hiscize sybolachu hwesdy pshes smny ranšchi powetr. W dalokim ranju pak pokafowasche hjo swettle sweczaza ranšcha hwesda, so klonzo storo sešhadža, a ranšche serja sapoczachu hjo uroczjele na njeju stoczicz.

Na sobjowych brjohach be so frankowške wossto pod moznyh frankowškim kralom Korlom Wulkim rostlehnulo. Hjo wjazy krocz be bebi won dziwidh Saksich f bronjemi podczifnyk, ale pschezo f nowa wudyri wojna. Pod swojim starym nawjedowarjom, nješproznimym Wittekindom, bechu so šjenoczene sakske ludy f poslednjem moznemu wojowanju šehnyk. Ale tak mužšy hacz woni

wojowachu, byłnemu frankowskiemu wójsku napishceziwo stejecz njemó-
zachu. Wschi rězy Haase w Hannoveriskej buchcu pobiczi a Wittekind
dyrbjesche psches Sobjo czeknycz

Nětko pak, w hodownym czaſu, wotpoczowachu krawne brónje
na někotre dny. Khróbiy sakski wóywoda bě nashonil, so Frankojo
ſwjedzeń ſwjeczochu, kotryž ſo wot nich woſebje jako ſwjatny dzer-
zeſche. Duž chyzſche wón rad wohladacz, kaſ po prawym kſheſczijenjo
ſwojeho mjela kwałeneho Boha czesczachu. Proſcherſku draſtu ſwoble-
kany leſyſche pschi přeńſkich raiſkich ſerjad do frankowſteho leſwa.
Mjeſnaty kłodzeſche wón psches rjady ſtanow, ničtón njeleđzbowawſche
na zuſeho proſherja. Frankowſzy wojazy mējachu doſcz czinicz, ſo na
hodowny ſwjedzeń pschihotowacz. Wjele jich hižo kemschi khwataſche.
Tež Wittekind tam džeſche. Ale ſchto widzeſche wón tam? Kaſ be
to zyle hinaſ, hačz be to ſebi wumyſliſ! Tu kłakny ſo kral Korla
ſe ſwojimi ſlužobnikami nutre psched woltarjom, ſo by ſwjatny
ſakrament ſ meſchniſteje ruki doſtaſ. Se ſpěwami w dziwnych ſyutach
khwala ſwjatny nóz, w kotrejž je něhdy tón kral wſchitkich njebiegow
ſa ſhubjeny ſwět ſwojeho jeniczeho narodzeneho ſyna podaſ. Witte-
kind be hluboko hnuty. Zeho woczy ſo ſe ſylſami napjelniſchtej.
Bě jemu, jako by Jeſuſowe džečzatko ſe ſwojeho žlobika pschikwalo:
„Bój ſem te mni!“ Wón psched woltarjom na kolena padze, a
jako wſchitzy jeho ſe ſpodziwanjom wobdawachu, woſaſche wón:
„Eſym Wittekind, sakski wóywoda, ja chzu nětko tež kſheſczijan bycz,
kaž wy!“ Eſo dziwajo a psche wſchu měru ſwjeſeleny powita fran-
kowſki kral sakſkeho wóywodu. „Čzeſcz budž Bohu w wyſokofczi!“
taſ ſu wěſcze nětk jaſo, kaž něhdy nad Bethlehemſtimi honami,
wyſkaze njebieſke wójska ſpěwali. Wulke wyſtanje džeſche psches zyle
frankowſte wójsko, pschetož tutón jeniczi placzęſche jim wjazny, dyžli
10 dobytych bitwow.

Niž doſho po tym, w lěcze 785, bu Wittekind kſheczeny a po-
wjedaja, ſo je kral Korla ſam pschi tym ſ khmótróm byl. Witte-
kind woſta nětk kſheſczijanſkej wěrje ſwěrnny — beſche ſylniſchi nad
ſylneho pschichoſ — haſ, wón je tule dobru wěz pilnje pschiporit.
Wjazori Sakſy ſu runje kaž wón czinili a dachu ſo kſheczicz.
A hačz runjež ſo w někotrych ſtronach wójna dale wjedzeſche, ſkoro
po ſapoczatku noweho lěſtotetka beſche Sakſa kſheſczijanſtvo pschi-
jala. Sakſy pak bechu w kſheſczijanſkej wěrje taſ ſwěrnny, ſo ſu
jich kraj „pobožny“ Sakſu mjenowali, kaž wona přjedny „dziwja“
Sakſa rěkaſche. Chyžli potomnižy tamnych ſtarych Sakſich twjerdže
a ſwěru ſtejecz k Jeſuſej Khrystuſej a k jeho kraleſtwnu. Mječ tež
na kóždym nowym hodownym ranju wſchudžom kinczi ſ wulkim
wyſtanjom: „Čzeſcz budž Bohu w wyſokofczi!“

Grabja ſ Mansfeld.

A nowemu lětej krótko powjedanczto. Hdyž tež runje nowo-
lětna hiſtorija njeje, ſebi tola myſlu, ſo je hódna, ſo by ſo na
nowe lěto czitaka a psche wſche dny lěta wopominaſa. Wona je
ſ czaſa wulkeje wójny, kotraž tſizeczi lěť naſch wótzny kraj ſapuczeſche
a w kotrejž wſchaſ je ſo mjela hubjeńſtwa a ſrudobny, ſuroweho a
dziwneho waſchnja — ale pódla tež někotra ſdobna, wěrnopna a
bohobojna wutroba pokafaſa.

Běſche džen 20. novembra 1626 — tehdom ſtónczko we wſy
Urokwiz na hromadku ſrudnych ludži ſwěczeſche. W kłodobnej hěcze
ležeſche ſlawny rjeſ, grabja Ernst ſ Mansfeld; — wón beſche
ſmjerczi bliſto.

Wallenſtein honjeſche ſa nim ſe ſwojim wójskom a njeńcizomnje
beſche jeho mjech Bethlen Gabor Wuherſki pscheradžil, liž beſche jemu
pomoz polubit a nětko njedzerzeſche, ſchtož beſche ſlubil. Duž chyzſche
grabja Ernst ſ Mansfeld po móžnoſczi kſeſje do Benediga dóncz,
ſo by móhl wot tam do Zendzeſkeje doječz, hdyž ſo nadzijeſche,
nowych pomoznikow ſa ewangelſkich namaſacz.

Ale ſchtož beſche ſebi wotmyſliſ, njemóžeſche wjazny wumjeſcz.
Wſchón mutny wot czežkeho wſchitke mozy napinazeho ſtutkowanja
dyrbjeſche ſo na khoroložo lehnycz. Erudni czi jeho wokoło njeho
ſtejachu; woni poſnachu, ſo je jeho kónz bliſto.

Wón pak, kiž by troſchta a podpjeru najbóle potrebeſ, tyč
ſwojich ſ wutrobnyimi ſłowami troſchtowaſche — a ſtarym wojakam
ſylſy psches liza bežachu.

Eſwoju poſlednju wolu beſche jim ſjewil: „Pſchinjeſcze moje
częto na hród mojih wótzow; tam chzu ja wotpoczowacz.“

„A nětko hiſcze je nu próſtwnu. Za cžuju, ſo je mi ſmjercz
bliſka. Za ſo jeje w žanej bitwie bojaſ njeſwym a ſym jej wobró-
njeny napſchecziwo ſtupil. — Nětk podajeſe mi brónje na poſledni
pucz! Za chzu jako wojak wumrječz.“

Woni jeho poſbehnuchy, jemu želeſny khabat wobleczechu, klobuk
ſtajiču a jeho ſ mjeczom wopaſachu. Na dweju ſo ſepjerajo wón
ſtejeſche. Potom ſ prawizu teſaſ wuczeje — koſcheſche jón, kotryž
beſche jeho towarich byl w někotrejžkuliz bitwie, a pschimadko ſ rukomaj
wopſchimnywſchi ſo modlo — ſtejo wudychny.

A krótkemu powjedanczku chzu na nowe lěto ſłowſchitajicz:
„Teho dla wachujcze; pschetož wy njewěcze, w kotrej ſchtundže
waſch Knjes pschindže.“ Matth. 24, 12.

Nowe lěto.

Głóſ: Božo, Knježe, teho ſwěta.

ſ Jeſuſom nětk ſapoczujemy
Nowe lěto pschichodne,
Stare ſ Bohom dokonjamy,
Dotelž k kónzei doſchko je:
Jeſuſ, dnjowe mjeno je,
Hdyž ſo lěto ſapocznje.

Duž tež w Jeſuſowym mjenje
Bicheſ prób lěta ſtupimny;
Jeſuſ powjedže naſ rjenje,
Hačz ſaſ' k kónzei lěta ſmy;
Dyrbjaſ pak naſ wotkaſ wſacz,
Chyž nam ſ hnady ſbožnoſcz dacz.

Ach, mój Jeſu ſ twojej hnadu
W nowym lěcze pschi naſ ſtej,
Daj ſo njepſchindžemy k padu,
Zohnowanje wudželej!
Twoja pomoz poſylń naſ
ſ nowa naſtupjeny czaſ.

Měj na próſtwach ſpodobanje,
Bieſ je horje psched twój trón!
Wuſklyſch wichaſ naſ kóžde ranje,
Swarnuj naſch kłod nuts a won
Pſched njeſbožom, kłodobu,
Khorofcžemi, ſrudobu!

Swarnuj naſ tež hiſcze dale
Pſched wójnu a njeměrom!
Njewotwoſaj naſ tež nahle
Se žiwjenja psched twój trón,
Dokelž hiſcze hrěchni ſmy,
Hewal ſbožnoſcz ſhubimny.

Zohnuj nam te pola ſ hnadu,
Zohnuj wuſnyw a tež žně!
Pſchi džeſe budž ſ twojej radu,
Mječ ſo niſom' njeńdže ſlě!
Pod twój ſaklit tyč młodych ſtaj,
Storych ſ hnadu wobdawaj!

Naſchu wyſchnoſcz wódž tež ſ hnadu!
Zohnuj krala, zylſ kraj,
Budž jom' bliſko ſ dobrej radu,
Njepſcheczeſtwnu wobaraj,
So móhl knježicz ſ mudroſcžu,
Eſwój lud wódžicz ſ luboſcžu!

Pſched njewěru chyž naſ ſſchowacz,
Wludnym wucžbam wobaraj!
Pſched ſlym ludom wobarnowacz
Eſwoje mjech ſam jim ſtaj,
So we dobrym mēre my
Jeſu, tebe czeſczimny.

Jeſu, luby chyž ſo ſmilicz
A naſ hnadnje wuſklyſchecz,
Twoju pomoz ſobu džeſicz,
Hdyž ſe ſwěta džeme přjecz!
Do njebia naſ horje wſmi,
Tam ſmy wěcžnje pschi tebi.

G. S.